

MILLIY IQTISODIYOTDA INTERNET XIZMATINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI

Niyozova Sh.N.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Annotatsiya. *Ushbu ilmiy maqolada internet xizmatini rivojlantirish bo'yicha nazariy asoslar tadqiq etilgan. Shu bilan birga milliy iqtisodiyotda internet xizmatini rivojlantirishning Yevropa Ittifoqi va Koreya Respublikasi tajribasi tadqiq etilib, ularning internet xizmatlarini rivojlantirish iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy omili sifatida qaralgan tajribasini O'zbekistonda tadqiq etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *internet, axborot texnologiyalari, internet infratuzilmasi, "Elektron Yevropa" dasturi, raqamlashtirish, axborot mahsulotlari.*

Аннотация. *В данной научной статье рассматриваются теоретические основы разработки интернет-сервисов. При этом был изучен опыт Европейского союза и Республики Корея по развитию интернет-услуг в народном хозяйстве, а также выработаны рекомендации по внедрению их опыта в Узбекистане, который рассматривал развитие интернет-услуг как главный фактор экономического развития.*

Ключевые слова: *Интернет, информационные технологии, интернет-инфраструктура, программа «Электронная Европа», цифровизация, информационные продукты.*

Abstract. *This scientific article examines the theoretical foundations of Internet service development. At the same time, the experience of the European Union and the Republic of Korea in the development of Internet services in the national economy was studied, and recommendations were developed for the implementation of their experience in Uzbekistan, which considered the development of Internet services as the main factor of economic development.*

Keywords: *Internet, information technologies, Internet infrastructure, "Electronic Europe" program, digitalization, information products.*

1. Kirish.

Zamonaviy jamiyat rivojlanishining eng muhim xususiyati yangi turdagi iqtisodiyotga o'tish bo'lib, unda axborot nafaqat strategik resursga, balki raqobatdosh ustunlikka erishishning potensial vositasiga ham aylanadi. Bozor makonining globallashuvi va axborot texnologiyalarini qo'llash asosiy resurs sifatida axborotdan foydalanishga asoslangan. Shu munosabat bilan zamonaviy bozor iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri axborot mahsulotlari va xizmatlarini taqdim etuvchi axborot bozori hisoblanadi.

Bu bozorning amal qilishi iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari rivojlanishiga, umuman makroiqtisodiy jarayonlarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Internet hashamat toifasidan tobora ko'proq o'tib, biznesni yuritish, tovarlar sotib olish, xizmatlar uchun to'lov va hokazolar uchun kundalik vositaga aylanmoqda. Dunyo aholisining 63% ga yaqini internetdan foydalanish imkoniyatiga ega¹. Internetdan faol foydalanuvchi mamlakatlar orasida Buyuk Britaniya (aholisining 95%), Koreya Respublikasi (96%), Niderlandiya (95%), BAA (98,5%) kabilarni keltirish mumkin².

Internet xizmatlari foydalanuvchilarga quyidagi yo'nalishlarda ko'rsatiladigan xizmat turlari ommabop hisoblanadi (P.A.Kasatkin, O.V.Kadnikova, 2016):

- butun dunyo bo'ylab tarmoqqa kirishni ta'minlash;
- Internet-resurslarni ishlab chiqish, saqlash;
- onlayn reklamani ishlab chiqish, joylashtirish.

Internet xizmatlari sohasi hali ham mukammal emas, u o'zining shakllanish yo'lida birinchi bosqichni - kapitalni birlamchi to'plash davrini o'zlashtirdi. Birinchi darajali operatorlardan kanalni ijaraga olgan har qanday kompaniya o'zini provayder deb e'lon qilishi mumkin bo'lgan kunlar o'tib ketdi.

Ma'lumki, zamonaviy insonning hayoti axborot texnologiyalaridan foydalanmasdan mumkin emas. Bir zumda ma'lumotlarni uzatishni, katta hajmdagi ma'lumotlarni saqlashni ta'minlash zarurati "Internet" jahon aloqa tarmog'ining mashhurligini belgilaydi. M.V.Demyanets (2014) ta'kidlaganidek, "...hozirgi paytda jismoniy, fuqarolar va yuridik shaxslar tomonidan bitimlar, tovarlarni sotish yoki sotib olish yoki xizmatlarni sotish bo'yicha takliflar, tadbirkorlik munosabatlarini tashkil etish bo'yicha aloqa munosabatlarini amalga oshirish bilan bog'liq munosabatlarning aksariyati Internetdan, mobil aloqa vositalaridan foydalanishga asoslangan". Shu jihatdan olganda ham, ilmiy maqola mavzusi dolzarb bo'lib, O'zbekistonda internet xizmatining rivojlanishi bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqishda ahamiyatlidir.

2. Adabiyotlar sharhi.

Tez xabar almashish yo'nalishidagi birinchi tadqiqot dasturini 1962 yilda "Galaktik tarmoq" asarini nashr etgan Jozef Liklider boshqargan. Liklider tufayli kompyuter tarmog'ining birinchi batafsil kontseptsiyasi paydo bo'ldi. Bu Leonard Kleinrockning ma'lumotlarni uzatish uchun paketli kommutatsiya nazariyasi sohasidagi tadqiqoti (1961-1964) bilan mustahkamlangan³.

Zamonaviy davrga kelib internet va u bilan bog'liq xizmat turlarini tadqiq etuvchi bilim, yo'nalish va nazariyalar soni ortib bormoqda.

Jumladan, L.B.Sitdikovaga (2007) ko'ra Internetdagi huquqiy munosabatlarning mazmuni obyektlari xizmatlar (Internet xizmatlari) bo'lgan tomonlar o'rtasidagi munosabatlar, ta'sir qilish obyekti esa axborotdir.

Shuni ta'kidlash kerakki, Internet xizmatlarini ko'rsatish bo'yicha shartnoma predmetining o'ziga xos xususiyati uning axborotni uzatishga qaratilganligidir. O'tkazish boshqa odamlar doirasiga va turli yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin, lekin "Internet" telekommunikatsiya tarmog'idan foydalangan holda olib borilishi shart. Yuqoridagilar bilan bog'liq holda, S.V.Petrovskiyning (2002) "...bu turdagi shartnomani bajarishdan olinadigan iqtisodiy samaraga mijozning ma'lumot qidirish uchun vaqtini tejash orqali erishiladi" degan fikri mutlaqo to'g'ri ko'rinadi.

M.V.Demyanets (2014) Internet xizmatlarini "axborot jarayonining turi" bo'yicha tasniflaydi. Ushbu tasnifga ko'ra, quyidagilar mavjud:

¹ <https://xs.uz/ru/post/chislo-polzovatelej-interneta-v-mire-dostiglo-49-milliarda>

² <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

³ Интернет, краткая история и влияние на общество / 978-3-659-81847-9 / 9783659818479 / 365981847X. www.lap-publishing.com. Дата обращения: 1 марта 2016. Архивировано 11 марта 2016 года.

1. Axborotni uzatish, tarqatish, saqlash, foydalanish, himoya qilish xizmatlari;
2. Xosting xizmati, ya'ni operator (ijrochi) tomonidan xost xizmatlarini ajratish va mijozga foydalanish uchun server maydonini taqdim etish, bu esa keyinchalik mijozga Internet orqali ma'lumot joylashtirish va undan foydalanish imkoniyatini beradi;
3. Foydalanuvchini pochta serveriga ulash xizmati. Bunday xizmat har qanday shaxsni (mijozni) hosting provayderida ro'yxatdan o'tkazishda aniqlanadi. Bunday holda, hosting provayderining hisoblash quvvatidan foydalanish xizmati ham (buning ichida dasturiy ta'minot texnologiyalari va server maydoni taqdim etiladi) va xosting xizmati taqdim etiladi. elektron pochta xizmati mijoz (mijoz) uchun qabul qilingan xabarlar mijoz ma'lumotlarni o'z kompyuteriga o'tkazgunga qadar pudratchi (hosting-provayder) serverida saqlanadi;
4. Aloqa xizmatlari va aloqa xizmatlariga ulanish xizmati, masalan, mobil Internet va boshqalar;
5. "Bulutli" hisoblashlarga ruxsat olish xizmati. "Bulutli" hisoblashlardan foydalanish bo'yicha shartnomada ko'rsatilgan maqsadlarda apparat va dasturiy ta'minot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha cheksiz miqdordagi odamlarga turli xil xizmatlarni taqdim etish imkonini beradi.

V.V.Petrovskiy (2002) Internet xizmatlarini ko'rsatish bilan bog'liq majburiyatlarni, xizmatlar ko'rsatish Internetdan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan holatga qarab - majburiyatning paydo bo'lish bosqichida yoki uni bajarish bosqichida ajratadi. shuningdek, ma'lumotlar va majburiyatlarni topshirish asosi bo'lgan majburiyatlar, ularning bajarilishi ma'lumotlarni uzatishdir va quyidagi turlarni ajratib turadi:

1. Aloqa xizmatlari. Ushbu xizmatlarning provayderi ularning mazmunidan qat'i nazar, xabarlarni yuboradi va oladi. Quyidagilarga bo'linadi:
 - foydalanuvchi terminal uskunasi Internet tarmog'iga ulash xizmatlari;
 - elektron xabarlar ko'rinishida ma'lumotlarni jo'natish va qabul qilish, shuningdek, aloqa operatorida saqlash imkonini beruvchi elektron pochta xizmatlari;
 - tarmoq foydalanuvchilarining axborot resursiga kirishni ta'minlash uchun umumiy foydalanishdagi telekommunikatsiya tarmog'i stansiyasida abonentning axborot resursini joylashtirish xizmatlari (Internet xosting xizmatlari).

2. Axborotni qayta ishlash va uzatish xizmatlari, ularning mazmuni ma'lum sifatlarga ega bo'lgan axborotni qayta ishlash va uzatishdir. Ushbu xizmatlarni taqdim etuvchi shaxs foydalanuvchiga ma'lum bir axborot resursiga yoki ma'lum ma'lumotlarga kirishni ta'minlash majburiyatini oladi.

S.A.Babkin (2006) Internetda axborotni joylashtirish shakliga qarab Internet xizmatlarini ajratadi. Shunday qilib, ma'lumotlar uchinchi shaxslar uchun cheklangan yoki cheksiz kirish bilan joylashtirilishi mumkin. Cheklangan ma'lumotlar bepul taqdim etilishi mumkin.

Yuqorida ko'rib chiqilgan mualliflarning fikrlari juda qimmatlidir, chunki ular integratsiyalashgan yondashuv bilan ajralib turadi va Internet xizmatlarining quyidagi turlarini rivojlantirishga imkon beradi:

1. Axborotni uzatish bo'yicha Internet xizmatlari. Ushbu xizmat turiga Internetda ma'lumotlarni qidirish, qayta ishlash, tarqatish xizmatlari kiradi. Bunday xizmatlarning dolzarbligi mijoz uchun uzatiladigan ma'lumotlar tarkibining bevosita qiymatidadir. Bunday xizmatlarga misol sifatida onlayn konsalting, masofaviy ta'lim, Internet reklama joylashtirish, mijozning ko'rsatmasi bo'yicha Internetda ma'lumot qidirish va hokazo.

2. Internet aloqa xizmatlari. Bunday xizmatlarni ko'rsatuvchi shaxs, uning mazmunidan qat'i nazar, mijoz uchun ma'lumot oladi va uzatadi. Bunday shartnomalarga quyidagi xizmatlar turlarini ko'rsatish bo'yicha shartnomalar kiradi: elektron pochta, tezkor xabar almashish, Internet orqali qo'ng'iroqlar va boshqalar.

3. Xosting xizmatlari. Xosting-provaydning hisoblash quvvatidan foydalanish tufayli foydalanuvchi Internetda ma'lumotlarni joylashtirish va saqlash imkoniyatini oladi (saytlarni joylashtirish uchun server maydonini ta'minlash, Internetda ma'lumotlarni saqlash).

3. Tahlil va natijalar.

Tarixan birinchi turdagi Internet axborot xizmatlarini elektron pochta deb hisoblash mumkin. Internet xizmatlarining eng keng tarqalgan turi bu onlayn savdodir. Bugungi kunga kelib, global chakana savdo bozorida onlayn savdo ulushi jadal o'sishda davom etayotgan taxminan 4% ni tashkil etadi.

Shu bilan birga, zamonaviy davrda internet xizmatlarining quyidagi 20 dan ortiq turi keng qo'llaniladi: World Wide Web, Veb-forumlar, Bloglar, Wiki loyihalari (xususan, Vikipediya), Onlayn xarid qilish, Internet auksionlari, Ijtimoiy tarmoqlar, Elektron pochta va pochta ro'yxatlari, Yangiliklar guruhlari (asosan Usenet), Fayl almashish tarmoqlari, Elektron to'lov tizimlari, Internet radio, Internet TV IPTV, IP telefoniya, Ijtimoiy tarmoqlar, FTP serverlari, IRC (vab chatlar sifatida ham amalga oshiriladi), Qidiruv tizimlari, Internetda reklama, Masofaviy terminallar, Masofaviy boshqarish, Internet o'yinlar, Web 2.0, Internet savdosi.

Internet va internet xizmatlari aholining hayot tarziga aylanib borayotganligi sababli mamlakatlar internet xizmatlarini rivojlantirishni davlat ahamiyatidagi reja va dasturlar orqali amalga oshirmoqda.

Jumladan, Yevropada "Axborot jamiyati texnologiyalari" loyihasi Beshinchi asosli tadqiqot dasturi doirasida ishlab chiqilgan. Biroq, uni amalga oshirishning birinchi yilidagi qoniqarsiz natijalar Yevropa Komissiyasini 1999 yil oxirida yangi tashabbus bilan chiqishga undadi. 2000 yil may oyida "Elektron Yevropa" dasturi qabul qilindi. "Elektron Yevropa" dasturining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

axborot-kommunikatsiya infratuzilmasini yaratish va undan barcha xizmat ko'rsatuvchilar uchun teng foydalanish;

multimedia kommunikatsiyalari va elektron tijorat kabi sohalarni aniq qonuniylashtirish, tranzaktsiyalar va xizmatlarni yuqori darajada himoya qilish;

yangi interaktiv xizmatlarning printsiplial jihatdan yangi, sifatli kontenti va samarali elektron hukumat;

axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bo'yicha malakali mutaxassislar soni va sifatini oshirish;

Yevropa Ittifoqi bo'ylab global tarmoq qamrovini rivojlantirish.

Elektron Yevropa loyihasi doirasida o'n bitta ustuvor yo'nalish belgilangan:

- tezroq, arzonroq va xavfsizroq Internet:

Internetga arzonroq va tezroq ulanish;

Talabalar va tadqiqotchilar uchun tezroq internet;

xavfsiz tarmoqlar va smart-kartalar (chip kartalar);

- odamlarga va bilimga investitsiyalar:

Raqamli asrda Yevropa yoshlarini rivojlantirish;

bilimga asoslangan iqtisodiyotda ishlash;

bilimga asoslangan iqtisodiyotda umumjahon ishtiroki;

- Internetdan foydalanishni rag'batlantirish:

elektron tijoratni rivojlantirish;

davlat organlarining elektron hukumati;

onlayn salomatlik;

World Wide Web uchun raqamli kontent yaratish;

transport oqimini avtomatlashtirish⁴.

Bundan tashqari, Dastur asosiy muammo - barcha turdagi va maqsadlardagi arzon telekommunikatsiya xizmatlarining paydo bo'lishini tezlashtirishni hal qilish imkoniyatlarini o'z ichiga oladi.

Yevropa Ittifoqi bilan birgalikda Koreya Respublikasida ham internet xizmatlarini rivojlantirish milliy iqtisodiy rivojlanishning asosiy omili sifatida qaraladi.

1997-1998 yillargacha Koreyada Internet deyarli yo'q edi. To'g'ri, mamlakatda yirik telefon kompaniyalariga qarashli o'z milliy tarmoqlari mavjud edi, lekin o'sha yillarda WWW ga kirish juda cheklangan edi. Taxminan 1997 yilda Koreya hukumati Internet strategik ahamiyatga ega sanoat ekanligi va shuning uchun ham huquqiy, ham moliyaviy yordamga muhtoj degan xulosaga kelganida vaziyat o'zgardi.

Hozirgi vaqtda Koreya iqtisodiyoti bilimga asoslangan iqtisodiyotga o'tmoqda, bu so'nggi - 2013 yilda e'lon qilingan hukumat rejasida "kreativ iqtisodiyot" deb nomlanadi. Ammo hozir ham Koreya ko'p sohalarda, ayniqsa innovatsiyalar va uning asosiy infratuzilmasini tashkil etuvchi sohalarda chinakamiga tengsizdir.

Internetga ulanishning yuqori tezligi statsionar va mobil Internetga kirish uchun ilg'or texnologiyalardan foydalanish natijasidir. Koreya dunyodagi eng yuqori optik tolali ulanish koeffitsientlaridan biriga ega, bu keng tarqalgan yuqori tezlikdagi simli Internetga kirish infratuzilmasidan dalolat beradi. OECD ma'lumotlariga ko'ra, 2013 yil o'rtalarida Koreyada simli keng polosali ulanishlarning 62,8 foizi optik tolali kabellar orqali amalga oshirilgan bo'lsa, Yaponiyada bu ko'rsatkich 68,5 foizni tashkil etdi. Uchinchi o'rin, ikki yuqori o'rindan sezilarli farq bilan Shvetsiyaga to'g'ri keladi.

2013 yil oxiriga kelib, barcha mobil ulanishlarning 50% dan ortig'i LTE texnologiyasida amalga oshirildi, bu taxminan taxminan. Yaponiya va AQShda 20%, Yevropa Ittifoqida esa 2% dan ortiq. Shunisi qiziqki, Koreya LTE texnologiyasini ommaviy foydalanish uchun joriy etgan birinchi davlat emas - u birinchi marta 2009 yilda Norvegiya va Shvetsiyada, keyin esa AQSh, Yaponiya, Germaniya va O'zbekistonda joriy etilgan. Koreya LTE-ni faqat 2011 yilda joriy qilgan.

Koreya dunyodagi birinchi davlatlardan biri sifatida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va mustahkamlash, samaradorlik va samaradorlikni oshirish hamda demokratiyani oshirish uchun AKTdan foydalanish muhimligini payqagan.

1987 yilda Koreyada axborot jamiyatini yaratish maqsadida bir qator rejalar va loyihalar boshlandi. Quyidagi milliy dastur va loyihalarda yo'nalishlar belgilab berildi⁵:

- Milliy asosiy axborot tizimi (1987-1996) - kompyuter tarmoqlaridan kengroq foydalanishni ko'paytirish va rag'batlantirishga qaratilgan loyihalardan birinchisi;

- Koreya axborot infratuzilmasi (KII) - 1995-yilda boshlangan loyiha, jumladan, milliy yuqori tezlikdagi davlat magistralini yaratish, yechimlardan foydalangan holda AKTni rivojlantirish hamda ilmiy-tadqiqot va IT tashabbuslarini ilgari surish. KII davlat-xususiy sheriklikni qo'llab-quvvatladi va kompaniyalarni AKTdan foydalanishni ko'paytirish, AKTni rivojlantirishga investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha harakatlarni amalga oshirdi;

- Axborotlashtirishni rag'batlantirish bo'yicha milliy asos rejasini - 1996 yilda elektron hukumat va ta'lim bo'yicha yillik rejalar bilan boshlangan dastur. Ushbu dastur, shuningdek, Axborotlashtirishni qo'llab-quvvatlash qo'mitasini tuzdi, uning vazifasi AKT loyihalarini yaratish va baholash;

- CYBER KOREA (1999-2002) - Osiyo moliyaviy inqiroziga javoban yaratilgan loyiha. Koreya jamiyatining axborot jamiyatiga o'tishini ta'minlash, AKT sohasida samaradorlikni oshirish, iqtisodiy muammolarga qarshi kurashish maqsadida yangi ish o'rinlari va korxonalarini yaratish bo'yicha zarur chora-tadbirlar belgilandi;

⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

⁵ <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/0/beeab4f1bd9d8acbc3256c4e0026b3b0?OpenDocument>

- e-Korea Vision 2006 (2002–2006) – Koreyani jahon yetakchisi o‘rniga qo‘yish rejasi:
 - barcha fuqarolarning axborot jamiyatida faol ishtirok etishi uchun AKTdan foydalanish imkoniyatlarini maksimal darajada oshirish;
 - barcha tarmoqlarda axborotlashtirishni rag‘batlantirish orqali iqtisodiyotning global raqobatbardoshligini mustahkamlash;
 - axborotlashtirish bo‘yicha sa‘y-harakatlar orqali yuqori shaffoflik va samaradorlikka ega aqlli hukumat tuzilmasini amalga oshirish;
 - xalqaro hamkorlikda katta rol o‘ynab, global axborot jamiyatida yetakchiga aylanish;
- U-Koreya bosh rejasi (2006–2015) – bu rejaning asosiy maqsadi barcha odamlar xavfsiz, hamma joyda mavjud jamiyatdan foydalanishi mumkin bo‘lgan jamiyatni yaratishdir, 4U: Universal, Usable, Unisonous, Upgrade;
- Axborotlashtirishning milliy bosh rejasi (2008–2012) – ushbu rejaning asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat edi: axborotlashtirishning salbiy oqibatlariga qarshi faol harakat qilish, siyosatdagi o‘zgarishlarga moslashish va jamiyatning yangi talablariga munosabat. Bosh rejani hayotga tatbiq etish uchun mas‘ul bo‘lgan Axborotlashtirish bo‘yicha Milliy harakatlar rejasi 2009 yilda tuzilgan. Uning ikkita asosiy maqsadi: jahon moliyaviy inqirozidan keyin iqtisodiyotni tiklash va mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish edi. Bundan tashqari, milliy axborotlashtirishning har bir sohasi uchun rejalar ishlab chiqilgan. Rejalar quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oldi:
 - Yashil IT milliy strategiyasi – yashil IT mahsulotlari va xizmatlarini iqtisodiyotning yangi harakatlantiruvchi kuchi deb e‘lon qilish;
 - Bulutli hisoblashni osonlashtirish bo‘yicha kompleks reja - bulutga asoslangan ishni Internet biznes modelining yangi avlodi deb atash (xarajatlarni kamaytirish va xizmatlarni tezroq yetkazib berish tufayli),
 - Dasturiy ta‘minot kuchiga aylanish strategiyasi – dasturiy ta‘minot dizaynini milliy va sanoat raqobatbardoshligini oshirishning kaliti sifatida e‘lon qilish;
 - Koreyaning IT-texnologiyalari bo‘yicha beshta kelajak strategiyasi – kelajakdagi strategiya va rejalar loyihasi beshta ustunga asoslangan: konvergensiya, dasturiy ta‘minot, asosiy IT, radioeshittirish va aloqa, Internet;
 - IP-USN (M2M) infratuzilmasini tashkil etishning bosh rejasi – boshqa milliy siyosatlarni qo‘llab-quvvatlashda radioeshittirish va kommunikatsiya texnologiyalarini samarali qo‘llash. Jumladan, yashil o‘sishni rag‘batlantirish, iqlim o‘zgarishiga javob berish, tabiiy ofatlarning oldini olish.

Hukumat kelgusi avlod aloqa tarmoqlari uchun butlovchi qismlarni loyihalash va ishlab chiqarish bilan shug‘ullanuvchi mahalliy korxonalar va tashkilotlarni rag‘batlantirish niyatida. 6Ggacha bo‘lgan asosiy texnologiyalar 2026 yilga kelib tayyor bo‘lishi kutilmoqda. Janubiy Koreya 6G tarmoqlarining yadrosiga oid tadqiqot va ishlanmalarga taxminan 481 million dollar sarflash niyatida. Asosiy ishlar tijorat loyihalari yoki davlat-xususiy sheriklik orqali amalga oshiriladi. 2024-yilda dasturiy ta‘minot tomonidan aniqlangan tarmoq uskunalari sinovdan o‘tkazish va tasdiqlash tizimi joriy etiladi⁶.

4. Xulosa.

Iqtisodiy va ijtimoiy hayotning barcha jabhalarida internet xizmatlaridan keng foydalanish ularning foydalanuvchilarga berayotgan yaqqol afzalliklari bilan izohlanadi. Bularga quyidagilar kiradi:

- xarajatlarni minimallashtirish (birinchi navbatda, tranzaksiya xarajatlari);
- ma‘lumotlarni to‘plash, joylashtirish va taqdim etish uchun cheksiz imkoniyatlar;
- har qanday foydalanuvchi uchun veb-sahifalarni yaratishning arzonligi;

⁶<https://www.lightreading.com/6g/we-want-to-be-first-to-6g-south-korea-government-plan-confirms/d/d-id/783334>

tartibga solishning yo'qligi, axborotni bevosita senzura qilish;

mobil bozorlarni yaratish va ulardan foydalanish;

real vaqt rejimida, hududiy cheklovlarsiz elektron operatsiyalarni amalga oshirish.

Yevropa Ittifoqi va Koreya Respublikalarida milliy iqtisodiyotda internet xizmatlarini rivojlantirishning tadqiq etilishi natijasida, ular yajribasining quyidagi yo'nalishlarini O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari o'rganildi:

- Mamlakatda internet xizmatlarini rivojlantirishda davlat-xususiy sherikligi loyihalari salmog'ini oshirish kerak. Bunda davlat bosh islohotchi sifatida dastur va rejalarni ishlab chiqishi kerak;

- Internet xizmatlarini rivojlantirishda yashil texnologiyalarning rivojlanishini nazarda tutish lozim. Ya'ni Koreya tajribasida keltirilganidek, past kuchlanishli optik tolalardan foydalanish zarur;

- 4U: Universal, Usable, Unisonous, Upgrade tamoyilini O'zbekistonda qo'llash.

Adabiyotlar:

Бабкин С.А. (2006) Интеллектуальная собственность в Интернете. М.,

Демьянец М.В., Елин В.М., Жарова А.К. (2014) Предпринимательская деятельность в сети Интернет: монография. – М.: ЮРКОМПАНИ, 440 с.

Касаткин П.А., Кадникова О.В. (2016) Анализ развития рынка информационных технологий в германии // Вестник магистратуры. №5-5 (56). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-razvitiya-rynka-informatsionnyh-tehnologiy-v-germanii> (дата обращения: 02.08.2023).

Петровский С.В. (2002) Правовое регулирование оказания Интернет-услуг: дис. канд.юрид.наук. М., С.

Ситдикова Л.Б. (2007) Правовая природа услуг связи и их место в договоре на возмездное оказание информационных услуг // Юридический мир. Общероссийский научно-практический правовой журнал. М.: Юрист, № 10 (130). - С. 38-44